

**Úmluva o právech dítěte**

Rozeslání: omezené

17. červen 2011

**PŘEDBĚŽNÁ****NEEDITOVANÁ****VERZE****Výbor pro práva dítěte****Padesáté sedmé zasedání**

30. květen-17. červen 2011

**Přezkoumání zpráv předložených Státy v souladu s čl. 44 Úmluvy****Závěrečné připomínky: Česká republika**

1. Výbor přezkoumal konsolidovanou třetí a čtvrtou pravidelnou zprávu České republiky (CRC/C/CZE/3-4) na své 1616. a 1617. schůzi (viz CRC/C/SR1616 a 1617), jež se konaly dne 31. května 2011, a přijal na své 1639. schůzi, konané dne 17. června 2011, následující závěrečné připomínky a doporučení.

**I. Úvod**

2. Výbor vítá předloženou konsolidovanou třetí a čtvrtou pravidelnou zprávu, jakož i písemné odpovědi na jeho seznam problémů (CRC/C/CZE/Q/3-4/Add. 1), a oceňuje konstruktivní dialog s vícesektorovou delegací Státu.

3. Výbor upozorňuje Stát, že tyto závěrečné připomínky musí být zvažovány současně se závěrečnými připomínkami k počáteční zprávě Státu na základě Opčního protokolu o zapojování dětí do ozbrojených konfliktů (CRC/C/OPAC/CZE/CO/1), přijaté dne 2. června 2006.

**II. Následná přijatá opatření a pokrok dosažený Státem**

4. Výbor vítá jako pozitivní přijetí následujících legislativních, institucionálních, politických a jiných opatření:

(a) Zákon č. 20/2009 Sb., Trestní zákoník, jenž zvýšil standard trestněprávní ochrany dětí před zneužíváním, vykořisťováním, zanedbáváním a obchodováním s nimi, a nabyl účinnosti dne 1. ledna 2010;

(b) Zákon č. 427/2010 týkající se slučování rodin, jenž nabyl účinnosti v roce 2010;

(c) Zákon č. 52/2009, kterým se mění Zákon č. 141/1961 Sb., pravidla trestního řízení (Trestní řád), týkající se obětí zločinů vyžadujících mimořádnou ochranu, jenž nabyl účinnosti v roce 2009;

(d) Národní akční plán inkluzivního vzdělávání, jenž nabyl účinnosti v roce 2010;

(e) Národní koordinační mechanismus pátrání po pohřešovaných dětech, jenž nabyl účinnosti v roce 2010;

(f) Usnesení č. 883 o Národním akčním plánu transformace a sjednocení systému péče o ohrožené děti pro léta 2009-2011, jež nabylo účinnosti v roce 2009;

(g) Národní akční plán realizace Národní strategie prevence násilí na dětech v České republice pro léta 2009-2010, jenž nabyl účinnosti v roce 2009;

(h) Akční plán realizace koncepce včasné/rané péče, jenž nabyl účinnosti v roce 2009;

5. Výbor rovněž vítá ratifikaci nebo podepsání následujících dokumentů:

(a) Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte týkající se prodeje dětí, dětské prostituce a dětské pornografie, jenž nabyl účinnosti v lednu 2005.

(b) *Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, jež nabyla účinnosti v září 2009;*

(c) Evropská charta regionálních či menšinových jazyků, jež nabyla účinnosti dne 1. března 2007;

### **III. Hlavní oblasti zájmu a doporučení**

#### **A. Všeobecná opatření pro realizaci (čl. 4, 42 a 44 par. 6 Úmluvy)**

##### **Předchozí doporučení Výboru**

6. Výbor vítá úsilí Státu o realizaci předchozích závěrečných připomínek Výboru přijatých v březnu 2003 (CRC/C/C/15/Add.201), po přezkoumání druhé pravidelné zprávy Státu. Nicméně Výbor s politováním konstatuje, že mnoho z jeho připomínek a doporučení bylo řešeno nedostatečně nebo jen částečně.

**7. Výbor vyzývá Stát, aby přijal veškerá nezbytná opatření za účelem řešení doporučení ze závěrečných připomínek a doporučení k druhé zprávě, jež dosud nebyla realizována nebo nebyla realizována dostatečně, zvláště doporučení týkajících se vytvoření národního akčního plánu; ustavení nezávislého orgánu pro dohled nad realizací Úmluvy; shromažďování dat a úplné integrace práva na nediskriminaci.**

##### **Výhrady**

8. Zatímco Výbor bere na vědomí, že Stát vyvíjí úsilí o novelizaci svého Občanského zákoníku, aby obsahoval zvláštní ustanovení o právu dítěte znát své biologické rodiče, jakož i zachovat svou identitu, je i nadále znepokojen pokračující výhradou Státu vůči tomuto článku Úmluvy.

**9. S přihlédnutím k Vídeňské deklaraci a Akčnímu plánu Světové konference o lidských právech z roku 1993 (A/CONF.157/23), Výbor doporučuje Státu, aby zvažil stažení své výhrady k čl. 7 odst. (1) Úmluvy.**

## Právní předpisy

10. Zatímco Výbor vítá novelu č. 134/2006 Sb. Zákona o sociálně-právní ochraně dětí v ČR (Zákon č. 359/1999 Sb.), je znepokojen tím, že dosud nedošlo ke komplexnímu přezkoumání veškeré příslušné legislativy, za účelem udělení dětem jejich zákonného statutu držitelů práv a zajištění úplné kompatibility jejího domácího práva s Úmluvou. Kromě toho je Výbor znepokojen tím, že soudní tribunály, soudy a správní orgány se zřídkakdy dovolávají nebo přímo vymáhají ustanovení Úmluvy.

**11. Výbor doporučuje Státu, aby provedl komplexní přezkoumání veškeré své legislativy a přijal veškerá nezbytná opatření, za účelem zajištění úplné platnosti Úmluvy v jeho domácím právním systému.**

## Koordinace

12. Zatímco Výbor bere na vědomí, že Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (MLSA) bylo pověřeno, aby zajistilo koordinaci realizace Úmluvy, Výbor zůstává znepokojen skutečností, že koordinace mezi různými ministerstvy, odbory a institucemi zabývajícími se právy dětí na národní, regionální a obecní úrovni je nedostatečná.

**13. Výbor vyzývá Stát, aby zajistil přijetí opatření za účelem vytvoření účinného mechanismu nebo podstatného posílení svého stávajícího mechanismu pod dohledem Ministerstva práce a sociálních věcí, zaměřeného na koordinaci politiky práv dítěte mezi všemi příslušnými orgány a institucemi a na všech úrovních. V této souvislosti Výbor vyzývá Stát, aby zajistil, že bude mít nezbytné lidské, technické a finanční zdroje pro realizaci komplexní, ucelené a důsledné politiky práv dítěte na národní, regionální i obecní úrovni.**

## Národní akční plán

14. Zatímco Výbor bere na vědomí vytvoření meziministerské koordinační skupiny pro přípravu Národního akčního plánu realizace Úmluvy, je znepokojen tím, že komplexní národní plán realizace musí být teprve vytvořen a že sektorální přístup Státu k Úmluvě vede k roztržitosti její realizace.

**15. Výbor doporučuje Státu, aby zpracoval komplexní Národní akční plán realizace práv dítěte a přidělil konkrétní lidské, technické a finanční zdroje pro jeho úplnou realizaci. V této souvislosti Výbor doporučuje Státu, aby zajistil, že jeho Národní akční plán pro děti:**

- (a) bude vycházet z práv dítěte a tvořit nedílnou součást plánování rozvoje;**
- (b) bude realizován a učiněn funkčním mimo jiné příslušnými nařízeními a předpisy;**
- (c) vymezí konkrétní záměry, cíle, ukazatele a časové harmonogramy a bude zahrnovat monitorovací mechanismus pro hodnocení pokroku realizace a identifikaci možných nedostatků;**

**(d) umožní větší účast všech příslušných partnerů, včetně občanské společnosti a dětí samotných;**

**(e) umožní všem orgánům a institucím Státu důslednou komplexní koncepci Úmluvy;**

**(f) přihlédne k zásadám a ustanovením Úmluvy, jejích Opčních protokolů, jakož i Akčního plánu z roku 2002 nazvaného „Svět vhodný pro děti“, a revidované deklarace „Svět vhodný pro děti + 5“ z roku 2007.**

### **Nezávislý monitoring**

16. Zatímco Výbor bere na vědomí, že Stát vyvinul počáteční úsilí za účelem ustavení nezávislého dětského ombudsmana, s politováním konstatuje, že Stát dosud musí realizovat jeho předchozí doporučení (CRC/C/15/Add.201 par. 17) o zřízení nezávislého orgánu pro monitoring realizace Úmluvy a pro citlivé šetření jednotlivých stížností dětí. Dále je Výbor znepokojen tím, že ačkoli Veřejný ochránce práv může obdržet stížnosti od dětí, nejsou mu poskytovány dostatečné finanční, technické a lidské zdroje, aby mohl účinně plnit tuto funkci.

17. Výbor opakuje své předchozí doporučení (CRC/C/15/Add.201 par. 17) Státu, aby zcela zohlednil Všeobecnou připomínku/komentář Výboru č. 2 týkající se role národních institucí pro lidská práva, a zřídil nezávislý orgán pro monitoring realizace Úmluvy, zejména citlivého šetření jednotlivých stížností dětí. Výbor rovněž vyzývá Stát, aby zajistil, že Veřejnému ochránci lidských práv budou poskytnuty veškeré nezbytné finanční, technické a lidské zdroje pro účinné řešení stížností, které obdrží od dětí.

### **Alokace zdrojů**

18. Výbor s politováním konstatuje, že jeho předchozí doporučení (CRC/C/15/Add.201 par. 19) týkající se alokace zdrojů nebylo dostatečně realizováno. Výbor zůstává znepokojen tím, že státní rozpočet i nadále postrádá alokaci zdrojů, jež jsou jasně a výhradně určeny pro realizaci všech práv dítěte vyplývajících z Úmluvy.

19. Výbor vyzývá Stát, aby zvážil novelizaci svého Zákona o státním rozpočtu, za účelem realizace čl. 4 Úmluvy s přihlédnutím k čl. 3 a 6, aby byla zajištěna snadná identifikace a transparentní prezentace alokací ze Státního rozpočtu, jež jsou přidělovány na realizaci všech práv a v maximální míře všech zdrojů, jež jsou k dispozici pro realizaci ekonomických, sociálních a kulturních práv dítěte. Výbor dále doporučuje Státu, aby jasně vymezoval každý rok své priority týkající se problémů práv dítěte a určil alokaci z rozpočtu vynakládanou na děti na národní i místní úrovni, zvláště na marginalizované skupiny, za účelem umožnit vyhodnocení dopadu výdajů na děti a jejich efektivního využití. V této souvislosti Stát musí přihlédnout k doporučením Výboru ze Dne všeobecné debaty konaného 21. září 2007, nazvané „Zdroje pro práva dítěte – odpovědnost Států.“

### **Shromažďování dat**

20. Výbor opakuje své obavy (CRC/C/15/Add.201 par. 21) týkající se potřeby Státu dále posílit svůj systém shromažďování dat s ohledem na:

(a) data kompilovaná různými ministerstvy, jež nejsou dostatečně rozdělena na všechny oblasti zahrnuté do Úmluvy, zvláště pro děti se zdravotním postižením, děti z etnických menšin a děti ze zranitelných a znevýhodněných skupin;

(b) data o dětech, jež nejsou využívána účinným způsobem pro hodnocení pokroku jako základu utváření politiky v oblasti zajištění práv dítěte.

Kromě toho je Výbor znepokojen tím, že neexistují vhodné metody identifikace romské menšiny, s cílem shromažďování dat za účelem umožnění naplňování jejich práv.

**21. Výbor opakuje své předchozí doporučení (CRC/C/15/Add.201 par. 21) a vyzývá Stát, aby:**

(a) posílil a centralizoval svůj mechanismus integrace a analýzy systematicky rozdělovaných dat o všech dětech do 18 let na všechny oblasti zahrnuté do Úmluvy, se zvláštním důrazem na ohrožené osoby, včetně dětí z etnických menšin; dětí z ekonomicky znevýhodněných domácností; dětí žijících ve venkovských oblastech; dětí v alternativní péči; dětí se zdravotním postižením a dětí vyžadujících zvláštní ochranu, např. pracujících dětí; dětí, jež byly sexuálně zneužívány a se kterými bylo obchodováno; a

(b) účinně využíval těchto ukazatelů a dat při formulaci a hodnocení zákonů, politik a plánů realizace, alokaci zdrojů a monitoringu Úmluvy.

Dále Výbor vyzývá Stát, aby stanovil jasnou metodu identifikace romské menšiny v rámci svého shromažďování dat, aby usnadnil transparentnost a účinnost utváření politiky; v této souvislosti aby zajistil, že tato identifikace bude doplněna přiměřenými podpůrnými a ochrannými mechanismy, za účelem prevence diskriminačního zneužívání těchto dat.

### **Šíření informací a zvyšování informovanosti**

22. Výbor je znepokojen tím, že všeobecná informovanost o Úmluvě zůstává nízká a že neexistuje žádné konkrétní zahrnutí Úmluvy do školních osnov pro děti.

**23. Výbor vyzývá Stát, aby přijal opatření za účelem zvýšení informovanosti veřejnosti o Úmluvě, včetně mimo jiné masových médií, a zavedení výuky o Úmluvě jako zvláštního předmětu na školách.**

### **Školení**

24. Zatímco Výbor vítá iniciativy Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva vnitra, jakož i Justiční akademie, zaměřené na školení policistů, lékařů a státních zaměstnanců, včetně příslušníků soudního systému, v oblasti sociálně-právní ochrany dětí, je znepokojen tím, že neexistují žádné systematické průběžné školicí programy o lidských právech, včetně práv dětí, pro všechny odborníky pracující pro děti a s dětmi.

**25. Výbor doporučuje Státu, aby vytvořil systematické průběžné školicí programy o lidských právech, včetně práv dětí, pro všechny odborníky pracující pro děti a s dětmi.**

## **Spolupráce s občanskou společností**

26. Výbor bere na vědomí možnosti občanské společnosti účastnit se realizace práv dítěte v ČR. Avšak je znepokojen tím, že neexistuje žádný důsledný, včasný a transparentní systém udělování grantů a dotací příslušným organizacím občanské společnosti. Výbor je dále znepokojen tím, že současný systém neumožňuje dostatečný dialog s občanskou společností o problémech zdrojů, politik a priorit týkajících se dětí.

**27. Výbor vyzývá Stát, aby posílil svou spolupráci s občanskou společností a vytvořil transparentní systém umožňující a zohledňující dialog s občanskou společností a udělování grantů a dotací pro organizace občanské společnosti, jež napomáhají realizaci Úmluvy a účastní se utváření politik týkajících se práv dítěte. V této souvislosti Výbor upozorňuje Stát na svou Všeobecnou připomínku/komentář č. 5 (CRC/GC/2003/5 par. 56 až 59) k Všeobecným opatřením zaměřeným na realizaci Úmluvy o právech dítěte.**

## **Mezinárodní spolupráce**

28. Pokud jde o čl. 4 Úmluvy, Výbor bere na vědomí příspěvky Státu k úsilí o mezinárodní spolupráci, zvláště mírové operace OSN a bilaterální a multilaterální humanitární opatření. Nicméně konstatuje, že současná úroveň příspěvku Státu na oficiální rozvojovou pomoc (ODA) ve výši 0,12% jeho Hrubého národního příjmu (GNI) je podstatně nižší, než úroveň požadovaná v Konsensu z Monterrey Mezinárodní konference o financování pro rozvoj (2002) a ve Výsledném/závěrečném dokumentu Světového summitu (2005).

**29. Výbor doporučuje Státu, aby splnil mezinárodně dohodnutý cíl ODA (oficiální rozvojové pomoci) ve výši 0,7% GNI. Rovněž doporučuje Státu, aby zajistil, že realizace práv dítěte se stane prioritou mezinárodních smluv o spolupráci uzavíraných s rozvojovými zeměmi, v rámci jeho bilaterální spolupráce. V tomto ohledu Výbor vyzývá Stát, aby věnoval zvláštní pozornost závěrečným připomínkám a doporučením Výboru týkajícím se partnerských zemí Státu. Výbor vyzývá Stát, aby přihlédl k jeho doporučením vyplývajícím ze Dne všeobecné debaty konaného v roce 2007 nazvané „Zdroje pro práva dítěte – odpovědnost Států“.**

## **B. Všeobecné zásady (čl. 2, 3, 6 a 12 Úmluvy)**

### **Zákaz diskriminace**

38. Výbor oceňuje, že Stát uznává vážnost diskriminace, které čelí romské obyvatelstvo na jeho území, a rovněž vítá různé informační kampaně a projekty prováděné Státem, jež informují o zákazu diskriminace. Avšak Výbor je hluboce znepokojen tím, že navzdory jeho předchozím doporučením (CRC/C/15/Add. 201 par. 29, 30, 55 a 68) a rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva z roku 2007 v případě *D.H. a jiní vs. Česká republika* i nadále existují vážné a rozšířené problémy diskriminace, zvláště vůči romským dětem v ČR, včetně systematické nezákonné segregace dětí romského původu z mainstreamového vzdělávání. Výbor rovněž s politováním konstatuje, že ačkoli Stát vydal Antidiskriminační zákon v souladu s právem Evropské unie (směrnice Evropského společenství č. 2000/43/ES a 2000/78/ES) a zavázal se k plnění Štrasburské deklarace o Romech (2010) a Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy týkajícího se politik pro Romy anebo kočovníky v Evropě, musí dosud účinně realizovat komplexní národní plán prevence rasismu, rasové diskriminace, xenofobie a intolerance, v souladu s Durbanskou deklarací a akčním programem.

**31. Výbor vyzývá Stát, aby urychleně přijal veškerá nezbytná opatření pro zajištění účinného zrušení jakýchkoli a veškerých forem segregace dětí romského původu, zvláště diskriminačních praktik vůči nim ve vzdělávacím systému, a poskytování základních služeb a bydlení, v souladu s jeho závazky vyplývajícími ze Štrasburské deklarace o Romech (2010) a v souladu s Doporučením Výboru ministrů Rady Evropy týkajícím se politik pro Romy anebo kočovníky v Evropě. Výbor dále vyzývá Stát, aby skutečně přijal komplexní národní akční plán prevence rasismu, rasové diskriminace, xenofobie a intolerance, s přihlédnutím k veškerým příslušným ustanovením Durbanské deklarace a akčního programu, se zvláštním důrazem na čl. 2 Úmluvy.**

### **Nejlepší zájmy dítěte**

32. Výbor oceňuje ujištění Státu během jeho dialogu s Výborem, že v různých plánech/programech aplikuje zásadu nejlepších zájmů dítěte, zejména v Národním akčním plánu transformace a sjednocení systému péče o ohrožené děti (2009) a Národním akčním plánu inkluzivního vzdělávání (2010). Avšak Výbor je znepokojen pokračující absencí odkazů na zásadu nejlepších zájmů dítěte ve většině právních předpisů týkajících se dětí, jakož i soudních a správních rozhodnutí a politik a plánů/programů důležitých pro děti.

**33. Výbor vyzývá Stát, aby zvýšil své úsilí o zajištění přiměřené integrace a důsledné aplikace zásady nejlepších zájmů dítěte v legislativních, správních a soudních řízeních, jakož i ve všech politikách, plánech/programech a projektech důležitých pro děti, které se týkají dětí. Právní odůvodnění všech soudních a správních rozsudků a rozhodnutí musí rovněž vycházet z této zásady.**

### **Respektování názorů dítěte**

34. Zatímco Výbor bere na vědomí, že Stát realizoval prvky práva dítěte, aby bylo přihlíženo k jeho názorům, mj. v Občanském soudním řádu a ve Školském zákoně, je znepokojen tím, že je velmi rozšířené tradiční vnímání dětí jako objektů a nikoli subjektů práv. V této souvislosti je Výbor znepokojen tím, že ne všechna soudní a správní řízení, včetně případů azylu, umožňují přímé vyslechnutí názorů dítěte, nezávisle na jeho právním zástupci nebo opatrovníku. Dále je Výbor znepokojen tím, že v praxi není přihlíženo k názorům dítěte na takové záležitosti jako je přidělení do péče anebo vynětí z existujícího rodinného prostředí.

35. Zatímco Výbor vítá Školský zákon ČR (Zákon č. 561/2004 Sb.), zůstává znepokojen tím, že návrh zákona o dětech a mládeži dosud nebyl přijat, což vede k tomu, že respektování názorů dítěte zůstává bez legislativní úpravy ani není dostatečně dodržováno v praxi. Dále, ačkoli Výbor oceňuje existenci školních výborů a jiných studentských orgánů, je znepokojen tím, zda je přirozeně přihlíženo k názorům dětí na těchto fórech. Výbor je rovněž znepokojen tím, že Stát nemá iniciativy zaměřené na vytváření systémů přihlížejících k názorům dětí ve všech rozhodnutích, která se jich týkají.

**36. Výbor opakuje své doporučení (CRC/C/15/Add.201) Státu, aby zavedl komplexní právní ustanovení stanovující právo dítěte být vyslechnuto, jež by platila pro soudy, správní orgány, instituce, školy, výchovné ústavy a rodiny v záležitostech týkajících se dětí a zaručovala právo odvolání proti těmto rozhodnutím, v souladu s čl. 12 Úmluvy. Dále je třeba posílit informační a vzdělávací programy pro realizaci těchto zásad, aby se**

změnilo tradiční vnímání dětí jako objektů a nikoli subjektů práv. Výbor rovněž doporučuje Státu, aby přijal opatření umožňující přímé vyslechnutí názorů dítěte ve všech řízeních týkajících se dětí, a pokud tak učiní, aby poskytl přiměřené záruky a mechanismy zajišťující účinnou realizaci této účasti, bez manipulace nebo zastrašování. Výbor dále doporučuje vytvoření systémů zahrnujících názory dítěte do politických diskusí a rozhodnutí, která se jich týkají. V této souvislosti Výbor upozorňuje Stát na svou Všeobecnou připomínku/komentář č. 12 (CRC/C/GC/12) k právu dítěte být vyslechnuto.

## **C. Občanská práva a svobody (čl. 7, 8, 13-17, 19 a 37(a) Úmluvy**

### **Jméno a státní občanství**

37. Výbor bere na vědomí opatření přijatá Státem za účelem zaručení práva dítěte získat státní občanství při narození, avšak zůstává znepokojen situací nezletilých žadatelů v České republice bez státního občanství, jejichž žádosti o státní občanství nejsou vyřizovány po dlouhou dobu. Kromě toho, zatímco Výbor bere na vědomí, že §§ 740 a 786 nového návrhu Občanského zákoníku ČR stanovují právo dítěte popřít paternitu svého registrovaného otce a mít přístup ke svým dokumentům o adopci po dosažení zletilosti, je znepokojen tím, že byla přijata nedostatečná opatření zajišťující pro všechny děti právo znát své rodiče a být v jejich péči.

38. Výbor vyzývá Stát, aby přijal veškerá nezbytná opatření za účelem zajištění urychleného udělení státního občanství všem dětem narozeným na jeho území. V této souvislosti Výbor připomíná ustanovení Úmluvy o omezení počtu osob bez státní příslušnosti z roku 1961, jež stanovuje, že výsledkem žádosti o občanství, trvalý pobyt nebo podobný status rodičů dítěte narozeného na daném území nesmí být dotčeno právo dítěte získat státní občanství Státu, ve kterém by toto dítě jinak bylo bez státní příslušnosti. Výbor rovněž vyzývá Stát, aby přijal veškerá opatření nezbytná pro zajištění práva všech dětí znát od narození a v co největší míře své rodiče a být v jejich péči.

### **Tělesné tresty**

39. Zatímco Výbor bere na vědomí, že jsou zakázány tělesné tresty dětí ve veřejné péči, je znepokojen tím, že dosud neexistují právní předpisy, které explicitně zakazují tělesné tresty dětí ve všech prostředích, včetně rodiny. Výbor je rovněž znepokojen skutečností, že podle průzkumů prováděných Státem velká většina občanů České republiky vyjádřila souhlas s tělesnými tresty při výchově dítěte.

40. Výbor vyzývá Stát, aby řešil široce rozšířenou toleranci vůči tělesným trestům, mj. prováděním informačních a vzdělávacích programů pro veřejnost, s cílem podpořit používání alternativních disciplinárních opatření v souladu s inherentní důstojností dítěte, a v této souvislosti aby zajistil zákaz tělesných trestů ve všech prostředích, včetně rodiny.

### **Následný postup na základě Studie OSN o násilí na dětech**



41. Výbor vítá, že Stát se připojil k iniciativám Rady Evropy a OSN zaměřeným na prevenci a zákaz tělesného trestání dětí a vytvořil Národní strategii prevence násilí na dětech na období 2008-2018, jakož i doprovodný Národní akční plán (2009-2010).

42. Aby byly dále posíleny současné iniciativy Státu, Výbor doporučuje Státu, aby pokračoval v následujícím:

(a) Upřednostňování zrušení všech forem násilí na dětech a zajištění realizace doporučení Studie OSN o násilí na dětech (A/61/299), s přihlédnutím k výsledkům a doporučením regionální konzultace pro Evropu a Střední Asii, konané ve dnech 5. až 7. července 2005 v Lublani, jež věnovala zvláštní pozornost genderové problematice;

(b) Poskytnutí informací týkajících se realizace doporučení shora uvedené studie Státem v jeho příští pravidelné zprávě, zvláště doporučení, na která upozorňuje Zvláštní zástupce Generálního tajemníka ohledně násilí na dětech, a to informací o:

(i) Vytvoření národní komplexní strategie prevence a řešení všech forem násilí na dětech ve všech Státech;

(ii) Zavedení explicitního národního právního zákazu všech forem násilí na dětech ve všech prostředích; a

(iii) Konsolidaci národního systému shromažďování dat, jejich analýz a šíření, a výzkumném programu týkajícím se násilí na dětech.

(c) Spolupráce se Zvláštním zástupcem Generálního tajemníka ohledně násilí na dětech, a žádosti o technickou pomoc, mj. od UNICEF, Úřadu Vysokého komisaře pro lidská práva (OHCHR), Světové zdravotnické organizace (WHO), Mezinárodní organizace/úřadu práce (ILO), Organizace OSN pro vzdělávání, vědu a kulturu (UNESCO), Úřadu Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR), Úřadu OSN proti drogám a zločinu (UNODC), jakož i partnerských nevládních organizací.

**D. Rodinné prostředí a alternativní péče (čl. 5, 18 (par. 1-2), 9-11, 19-21, 25, 27 (par. 4) a 39 Úmluvy)**

### **Rodinné prostředí**

43. Zatímco Výbor vítá novelu (Zákon č. 427/2010) Zákona o pobytu cizinců (Zákona č. 326/1999), jež umožňuje sjednocování rodin cizinců, kterým byl udělen azyl nebo subsidiární forma ochrany, a zatímco bere na vědomí jako pozitivní zvýšení pomoci poskytované rodinám ze zranitelných socioekonomických skupin od přijetí novely (Zákon č. 134/2006) Zákona o sociálně-právní ochraně dětí (Zákon č. 359/1999 Sb.), zůstává znepokojen tím, že úroveň socioekonomické podpory pro rodiny je nízká, a tím, že pomoc poskytovaná rodinám ze zvláště zranitelných skupin je nedostatečná. Zatímco Výbor oceňuje úsilí vynakládané Státem na zajištění rozvoje raného vztahu mezi matkou a dítětem poskytováním dlouhodobé mateřské dovolené v délce trvání maximálně čtyři roky, vyjadřuje své znepokojení nad nedostatečnou přípravou na rodičovství a službami poskytovanými rodinám s malými dětmi.

44. Výbor doporučuje Státu, aby provedl opatření, která zajistí, že rodinám ze zranitelných socioekonomických skupin budou poskytovány nezbytné finanční zdroje a

**sociální podpora, aby všichni rodiče mohli realizovat svou primární odpovědnost za své děti a aby všechny děti mohly v co nejvyšší míře požívat naplnění svých práv. Výbor rovněž doporučuje Státu, aby zajistil nezbytné služby pro rodiče a malé děti, zvláště ze znevýhodněných skupin, aby bylo zamezeno vývojovému opoždění dětí ze znevýhodněných/zranitelných skupin.**

**V této souvislosti Výbor upozorňuje Stát na Sdělení Evropské komise o vzdělávání a péči v raném dětství: Zajištění co nejlepšího startu do života pro všechny naše děti (COM (2011) 66).**

### **Děti nežijící v rodinném prostředí**

45. Výbor vítá novelu Zákona o sociálně- právní ochraně, jež vstoupí v platnost v roce 2012 a upřednostní používání evropského financování pro deinstitucionalizaci dětí a zvýšení počtu případů pěstounské péče, jež je zajišťována namísto ústavní péče. Výbor rovněž bere na vědomí jako pozitivní další zamýšlená opatření, například zlepšení školení pro sociální pracovníky (case managery) a povinné navrhování hodnocení případů a individuálních strategií pro každou rodinu. Avšak Výbor je znepokojen rozšířeným akceptováním ústavní péče jako základní alternativy rodinného prostředí. Kromě toho je Výbor znepokojen tím, že:

(a) Existují nedostatečné preventivní služby a kritéria přijetí do ústavní péče, což vede k tomu, že velké množství dětí, zvláště dětí se zdravotním postižením anebo romského původu, je umisťováno do péče mimo domov, zvláště do ústavní péče, přičemž ve většině těchto případů je hlavním důvodem jejich umístění materiální a finanční situace rodiny;

(b) Existuje nedostatek komunitních služeb rodinného typu a pěstounské péče, aby bylo vyloučeno umisťování dětí do ústavů.

(c) Neexistuje centrální mechanismus: (i) regulující poskytovatele ústavní péče, nebo (ii) koordinující programy a poskytování ústavní péče, což vede k nedůsledným standardům poskytované péče;

(d) Existuje nízký standard zařízení, jakož i nízký počet a úroveň školení personálu mnoha poskytovatelů ústavní péče;

(e) Děti zůstávají dlouhou dobu v ústavní péči, přičemž většina těchto dětí opouští ústavní péči teprve po dosažení zletilosti;

(f) Bylo vyvinuto nedostatečné úsilí, aby děti mohly udržovat kontakty se svými rodiči, za účelem jejich reintegrace do jejich rodiny;

(g) Přepokládané plány zlepšení systému alternativní péče mají realizační časové rámce, jež vedou k tomu, že mnoho změn vstoupí v platnost nejdříve v roce 2012 nebo 2013.

**46. Výbor upozorňuje na Směrnici o alternativní péči o děti, obsaženou v usnesení Valného shromáždění č. 64/142 přijatém dne 20. listopadu 2009, a vyzývá Stát, aby urychleně formuloval komplexní národní politiku deinstitucionalizace, zvláště:**

(a) aby vytvořil komplexní hodnocení rodinné situace, preventivní služby, kritéria přijetí a strategie snížení počtu dětí žijících v ústavní péči, a aby zajistil, že

umístování dětí do ústavů bude používáno pouze jako poslední možnost a v případech jeho použití bude pravidelně monitorováno a přezkoumáváno;

(b) aby rozvíjel komunitní služby rodinného typu a pěstounskou péči, za účelem vyloučení umístování dětí do ústavů.

(c) aby urychleně provedl nezbytné změny Nařízení o ústavní výchově, za účelem realizace požadavku povinné registrace zařízení pro péči o dítě a postihování provozování těchto zařízení bez licence, a za účelem stanovení jednotného souboru norem pro veřejné a soukromé ústavy a dobrovolné domovy a systému jejich pravidelného monitoringu;

(d) aby urychleně zlepšil vybavení zařízení pro péči o dítě a přidělil nezbytné zdroje pro efektivní fungování a monitoring těchto zařízení; a aby přijal opatření za účelem zvýšení počtu disponibilních sociálních pracovníků a stanovil kritéria pro výběr pracovníků péče o dítě, a rovněž aby zajistil jejich dostatečné proškolení; a

(e) aby zajistil včasné vytvoření plánů individuální péče o dítě od doby, kdy vstoupí do ústavu, a aby posílil politiky a metody inkluzivního vzdělávání, a v této souvislosti aby usnadnil urychlený návrat dítěte do prostředí rodinného typu;

(f) aby podporoval a umožňoval kontakt mezi dítětem v ústavní péči a jeho rodinou, jakož i zavedl mechanismy rozšíření a stimulace reintegrace dětí do jejich rodin, a;

(g) aby zajistil, že navrhovaná zlepšení systému ústavní péče se budou řídit jasným časovým harmonogramem s konkrétními termíny realizace, jež budou účinně monitorovány v pravidelných intervalech.

## **Adopce**

47. Zatímco Výbor bere na vědomí Zákon o sociálně-právní ochraně dětí, je znepokojen absencí jasného, konzistentního a objektivně určeného souboru kritérií hodnocení vhodnosti dítěte k adopci.

48. Výbor doporučuje Státu, aby vytvořil a realizoval soubor pokynů, zpracovaných po konzultaci s odborníky a občanskou společností zabývajícími se péčí o dítě, pro důsledné a objektivní hodnocení vhodnosti dětí k adopci na celém jeho území.

## **Zneužívání a zanedbávání**

49. Výbor je vážně znepokojen programem Státu zvaným „Babybox“, který je mj. porušením článků 6, 7, 8, 9 a 19 Úmluvy.

50. Výbor důrazně vyzývá Stát, aby co nejdříve přijal veškerá opatření nezbytná pro ukončení programu „Babybox“, a urychleně posílil a podpořil alternativy, s přihlédnutím k povinnosti zcela dodržovat veškerá ustanovení Úmluvy. Dále Výbor vyzývá Stát, aby zvýšil své úsilí o řešení základních příčin, jež vedou k opouštění novorozenců, včetně zajištění plánovaného rodičovství a přiměřeného poradenství a sociální podpory pro neplánovaná těhotenství a prevenci rizikových těhotenství.

**E Základní ustanovení Úmluvy týkající se zdraví a sociální péče (čl. 6, 18 (par. 3), 23, 24, 26, 27 (par. 1-3))**

**Děti se zdravotním postižením**

51. Zatímco Výbor vítá Školský zákon ČR (Zákon č. 73/2005), který zajišťuje integraci dětí se zdravotním postižením do mainstreamových škol, je vážně znepokojen tím, že:

(a) Prováděcí vyhláška ke Školskému zákonu (2004) umožňuje školám, aby odmítly poskytnout integrované vzdělání na základě nedostatečných materiálních zdrojů, což vede *de facto* k tomu, že vyloučení dětí se zdravotním postižením z mainstreamových škol zůstává normou; dále je na rodičích dětí se zvláštními vzdělávacími potřebami požadováno, aby se podíleli na dalších nákladech na zajištění vzdělání jejich dítěte v mainstreamovém prostředí, čímž je toto břemeno nevhodně převáděno ze Státu na rodiče, jež mají financovat vzdělání svých dětí v bezplatné veřejné škole;

(b) Současné právní předpisy brání dětem se zdravotním postižením, jež jsou mladší než jeden rok, aby získaly příspěvek na péči;

(c) Většina dětí se zdravotním postižením je umisťována do ústavů, protože rodiče nejsou schopni nebo ochotni o tyto děti pečovat;

(d) Při řešení potřeb dětí se zdravotním postižením je aplikováno hledisko zdravotní péče;

(e) Dostupnost údajů týkajících se dětí se zdravotním postižením je kvantitativně i kvalitativně omezena.

**52. Výbor doporučuje Státu, aby učinil následující:**

(a) **Zajistil poskytování dostatečných finančních, technických a lidských zdrojů školám, aby mohly účinně zajistit mainstreamové vzdělání pro děti se zdravotním postižením; a aby změnil své právní předpisy a zakázal tak školám odmítat děti na základě nedostatečných materiálních zdrojů;**

(b) **Poskytoval socioekonomickou podporu pro děti se zdravotním postižením bez ohledu na jejich věk;**

(c) **Podporoval a umožňoval péči o děti se zdravotním postižením v rodinném prostředí, zajištěním dostatečné podpory pro jejich rodiče nebo opatrovníky;**

(d) **Přijal koncepci sociální péče, jež je v souladu s Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením, která řeší překážky v podobně postojů a prostředí, které brání plné a skutečné účasti dětí se zdravotním postižením ve společnosti na základě rovnosti, a aby příslušným způsobem vyškolil všechny odborníky pracující s dětmi nebo pro děti se zdravotním postižením;**

(e) Vytvořil mechanismy pro shromažďování komplexních rozdělených dat o dětech se zdravotním postižením a poskytl lidské, technické a finanční zdroje nezbytné pro používání těchto dat pro řízení státní politiky a programů inkluzivního vzdělávání.

Pro účely realizace shora uvedených doporučení Výbor upozorňuje Stát na články 23 a 29 Úmluvy, svou Všeobecnou připomínku/komentář č. 9 (CRC/C/GC/9) k právům dětí se zdravotním postižením, jakož i na článek 24 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením.

### **Zdraví a zdravotnictví**

53. Výbor je znepokojen tím, že dětem cizinců je bráněno v přístupu k veřejnému zdravotnímu pojištění a je na nich požadováno, aby získaly soukromé zdravotní pojištění za podstatně vyšších nákladů. Výbor je rovněž znepokojen tím, že děti cizinců, jež trpí vážnými onemocněními, jsou často odmítány soukromými poskytovateli zdravotního pojištění, a proto nemají přístup ke zdravotním službám a péči.

**54. Výbor vyzývá Stát, aby přijal nezbytná opatření a legislativní úpravy za účelem zajištění poskytování zdravotní péče dětem cizinců ve stejné kvalitě a na stejné úrovni jako občanům Státu.**

### **Kojení**

55. Výbor je znepokojen tím, že:

- (a) počet případů výlučného kojení v ČR klesá;
- (b) Stát nepřijal Mezinárodní kodex prodeje/marketingu náhrad mateřského mléka, a proto je široce rozšířena reklama na mléko v prášku a sponzoring zdravotníků prováděný výrobcí kojenecké stravy;
- (c) Školení zdravotního personálu týkající se ochrany, propagace a podpory kojení je nedostatečné.

**56. Výbor doporučuje Státu, aby:**

- (a) **Zvýšil informovanost o výhodách kojení a výlučného kojení do 6 měsíců a umožnil je podporou poskytování zařízení pro kojení na pracovištích a na veřejných místech;**
- (b) **Navrhl Národní kodex prodeje/marketingu náhrad mateřského mléka, s transparentními předpisy týkajícími se realizace a monitoringu;**
- (c) **Vyškolil zdravotní personál a učinil jej citlivým na důležitost ochrany, propagace a podpory kojení.**

### **Zdraví mládeže**

57. Zatímco Výbor vítá Národní akční plán prevence dětských úrazů na léta 2007-2017, je znepokojen vysokým počtem těhotenství a potratů mládeže, jakož i vysokým počtem

sebevražd, jež představují druhou nejběžnější příčinu úmrtí mládeže ve věku 15 až 19 let. Kromě toho, zatímco Výbor vítá legislativní zákaz ČR týkající se prodeje tabákových výrobků a alkoholu osobám mladším 18 let, je znepokojen tím, že neexistuje pravidelná systematická kontrola skutečného dodržování tohoto zákazu, ani jeho efektivní vymáhání, což vede k rostoucí spotřebě alkoholu a tabákových výrobků u dětí.

**58. Výbor doporučuje Státu, aby učinil následující, s přihlédnutím k Všeobecné připomínce/komentáři Výboru č. 4 (2003) ke zdraví dospívající mládeže:**

(a) Zvýšil své úsilí o vzdělávání dospívající mládeže v oblasti sexuálního a reprodukčního zdraví, jakož i zvýšil dostupnost antikoncepce za účelem snížení počtu těhotenství mladistvých, a aby vytvořil programy přístupné pro děti za účelem pomoci mladým matkám a jejich dětem;

(b) Přijal další opatření za účelem řešení vysokého počtu sebevražd dospívající mládeže, včetně přidělení přiměřených lidských, technických a finančních zdrojů na podporu rozvoje důvěrného poradenství, péče a rehabilitačních zařízení citlivých na problémy mládeže;

(c) Systematicky shromažďoval informace o spotřebě alkoholu a tabákových výrobků mezi dětmi;

(d) Přijal opatření nezbytná pro efektivní vymáhání zákazu prodeje těchto výrobků dětem; v této souvislosti Výbor doporučuje Státu, aby zvážil zákaz propagace alkoholu a tabákových výrobků v médiích anebo informacích, jež jsou běžně přístupné dětem.

### **Životní úroveň**

59. Výbor bere na vědomí, že Stát nemá právní předpisy zajišťující sociální bydlení, a je znepokojen tím, že to je hlavní faktor podílející se na sociálním vyloučení anebo umístování dětí do péče, zvláště dětí z finančně znevýhodněných skupin. Kromě toho, Výbor bere na vědomí, že ačkoli Stát má systém sociálních výhod, tyto výhody nezajišťují dostatečné řešení pro velký počet rodin s dětmi, jež postrádají přiměřené bydlení.

**60. Výbor doporučuje Státu, aby zvážil vytvoření a zavedení systému poskytování přiměřeného bydlení osobám ve finančně anebo sociálně znevýhodněné situaci, s cílem zajistit mj. přístup dětí k přiměřeným životním podmínkám v rodinném prostředí.**

### **F. Vzdělávací, volnočasové a kulturní aktivity (čl. 28, 29 a 31 Úmluvy)**

#### **Vzdělávání, včetně odborné přípravy a poradenství**

61. Výbor bere na vědomí jako pozitivní Školský zákon (2004), který formálně zrušil takzvané zvláštní školy v ČR, a průběžnou realizaci Národního akčního plánu inkluzivního vzdělávání (2010), jehož cílem je stanovení jasných a objektivních kritérií umístování do speciálních škol, jakož i zvýšení citlivosti vzdělávacích odborníků a podpora systému rozvoje kulturní diverzity (rozmanitosti). Avšak Výbor zůstává velmi znepokojen tím, že v praxi pokračuje segregace dětí romského původu, prostřednictvím mj. následujícího:

(a) pomalé realizace efektivních reformních opatření umožňujících začleňování a integraci, jež vede k tomu, že školy dříve označované jako „zvláštní“ a školy v sociálně vyloučených oblastech i nadále navštěvuje většina dětí romského původu;

(b) pomalé rychlosti skutečné realizace kulturně citlivých nebo upravených testů v pedagogicko-psychologických poradnách pro zjišťování studijních/intelektuálních schopností dětí z etnických menšin;

(c) pokračující umístování dětí romského původu do samostatných tříd, jakož i vyučování těchto dětí na základě redukováných osnov dříve používaných pro zvláštní školy;

(d) absence finanční podpory pro děti ze sociálně nebo finančně znevýhodněných prostředí, jež vede k tomu, že tyto děti jsou obvykle klasifikovány jako děti s postižením, za účelem získání dalších finančních zdrojů určených pro děti se zdravotním postižením;

(e) nedostatek programů rozvoje a péče v raném dětství pro všechny děti, zvláště pro ty, jež potřebují přípravu pro školu a další podporu během prvních 6 let svého života;

(f) absence přirozeného informovaného souhlasu během procesu zařazování dítěte do Rámcového vzdělávacího programu pro děti s lehkou mozkovou dysfunkcí, protože materiály pro informovaný souhlas byly do nynějška psány v odborném jazyce, který není snadno srozumitelný. Kromě toho, v této dokumentaci nejsou uvedeny žádné jednoduché prostředky pro odvolání proti rozhodnutí o umístění dítěte do „speciální školy“ nebo jeho pravidelné kontroly.

## **62. Výbor doporučuje Státu, aby zajistil:**

**(a) Skutečnou a úplnou integraci dětí romského původu do vzdělávacího systému, a pokud tak učiní, aby aplikoval praktická opatření, jež usnadňují diverzitu a začlenění všech dětí do všech škol, bez ohledu na jejich etnické nebo sociokulturní prostředí;**

**(b) Kulturně citlivou, důslednou a jednotnou aplikaci testů pro určování studijních/intelektuálních schopností dítěte;**

**(c) Aby všechny mainstreamové školy používaly vzdělávací osnovy, jež jsou standardní, konzistentní a jsou aplikovány na celém území Státu;**

**(d) Poskytování dostatečné finanční podpory pro děti ze sociálně nebo finančně znevýhodněných prostředí, za účelem nápravy systémových tendencí škol úmyslně umísťovat děti bez postižení do speciálních škol, za účelem získání dalších finančních zdrojů;**

**(e) Vytvoření komplexní politiky péče o děti, s přihlédnutím ke (i) Sdělení Evropské komise o vzdělávání a péči v raném dětství: Zajištění co nejlepšího startu do života pro všechny naše děti (COM(2011) 66), k (ii) Rozhodnutí Výboru ministrů Rady Evropy (CM/Del/Dec(2011)1115), a ke (iii) Všeobecné připomínce/komentáři Výboru č. 7 (CRC/C/GC/7/Rev.1) k realizaci práv dítěte v raném dětství.**

**(f) Aby Ministerstvo školství a ostatní příslušné orgány, včetně školských orgánů jednajících přímo s rodiči, přijaly veškerá opatření zajišťující, že (i) informace, materiály a postup umístění dítěte do speciální školy budou napsány jazykem, který je srozumitelný a zcela vysvětluje důsledky tohoto umístění, (ii) že rozhodnutí o tomto umístění bude písemně doloženo, (iii) že rodičům budou snadno přístupné možnosti odvolání proti rozhodnutí o tomto umístění, a (iv) že bude prováděna pravidelná kontrola nezávislým orgánem, za účelem zajištění, že pokračující umístění ve speciální škole je v nejlepším zájmu dítěte.**

**V této souvislosti Výbor vyzývá Stát, aby stanovil podrobný časový harmonogram s vymezenými termíny, za účelem urychlené realizace shora uvedených doporučení a pravidelného monitoringu pokroku Státu v této oblasti.**

#### **G. Zvláštní ochranná opatření (čl. 22, 30, 38, 39, 40, 37 (b)-(d), 32-36 Úmluvy)**

##### **Žádost o azyl a děti uprchlíků**

63. Výbor vítá nejnovější novelu Zákona o pobytu cizinců (Zákon č. 326/1999 Sb.) a zlepšení, která přináší s ohledem na situaci možné detence dětí požadujících azyl. Výbor rovněž vítá zřízení specializovaného zařízení pro poskytování pěstounské péče opuštěným dětem vyžadujícím mezinárodní ochranu, které provozuje Ministerstvo školství. Avšak Výbor zůstává vážně znepokojen pokračující praxí detence žadatelů o azyl, včetně dětí. Zatímco Výbor bere na vědomí současné úsilí Státu o zlepšení této situace, je znepokojen situací rodin a opatrovníků s nezletilými dětmi žádajícími o azyl, zadržovaných ve speciálním detenčním centru Bělá-Jezová, které nenaplnuje požadovaný standard životní úrovně dětí požadujících azyl a jejich nejlepší zájmy.

64. **Výbor opakuje své předchozí doporučení (CRC/C/15/Add.201) Státu, aby vyloučil jakoukoli formu detence žadatelů o azyl mladších 18 let. Výbor dále doporučuje Státu, aby před detencí zvážil veškeré možné alternativy detence, včetně bezpodmínečného propuštění, přičemž zdůrazňuje, že by nemělo být omezeno na osamocené nebo opuštěné nezletilé osoby, nýbrž mělo by být rozšířeno na všechny případy, ve kterých figurují děti. V této souvislosti Výbor upozorňuje na Revidovanou směrnici UNHRCR o platných kritériích a normách pro zajištění žadatelů o azyl (z 26. února 1999).**

65. Výbor je hluboce znepokojen tím, že uprchlíci čelí vážným problémům při uplatňování svého práva na vzdělání v České republice. Zatímco Výbor bere na vědomí, že státní integrační program, vymezený Azylovým zákonem (č. 325/1999 Sb.), zaručuje přístup k jazykové výuce všem poživatelům mezinárodní ochrany, je hluboce znepokojen tím, že děti do 16 let jsou vyloučeny z jazykové výuky a že tato výuka pro osoby žijící mimo státem provozovaná uprchlická zařízení byla zrušena. Výbor je dále znepokojen tím, že děti nemluvící česky jsou často umístovány do tříd neodpovídajících jejich věku, intelektuálnímu rozvoji nebo potřebám. Výbor opakuje shora uvedenou obavu ze segregovaného systému speciálního školství a je rovněž znepokojen tím, že děti uprchlíků rovněž často podléhají této segregaci. Dále je znepokojen tím, že v případech takového umístění do speciální školy studenti uprchlíků a jejich rodiče nejsou zcela informováni o této skutečnosti a jejich důsledcích.



**66. Výbor doporučuje Státu, aby přidělil nezbytné finanční, technické a lidské zdroje pro zajištění speciálních jazykových programů pro děti uprchlíků nebo žadatelů o azyl, aby se mohly připravit na vstup do běžného všeobecně vzdělávacího systému země. V této souvislosti Výbor dále zdůrazňuje důležitost zohlednění věku, rozvoje vzdělání a potřeb těchto dětí. Výbor se rovněž dovolává Školského zákona ČR č. 561/2004, který na školách požaduje, aby zajistily doplňkovou pomoc pro děti uprchlíků v souladu s Individuálními vzdělávacími plány, za účelem prevence předčasného odchodu ze školy a naplnění konkrétních vzdělávacích potřeb.**

### **Sexuální vykořisťování a zneužívání**

67. Výbor vítá novelu Zákona o trestním soudnictví z roku 2007, která postihuje držbu dětské pornografie, a Zákon č. 40/2009 Sb., novelu Trestního zákoníku, jež postihuje požadování sexuálního styku na nezletilých a zvyšuje úroveň trestněprávní ochrany dětí před zneužíváním, vykořisťováním, zanedbáváním a obchodováním s nimi. Avšak zatímco Výbor bere na vědomí, že Policie, Ministerstvo práce a sociálních věcí a Ministerstvo spravedlnosti ČR shromažďují údaje o dětech, jež byly sexuálně vykořisťovány anebo zneužívány, je znepokojen tím, že:

(a) neexistuje žádná standardizovaná metodologie shromažďování dat, jež by byla používána všemi sektory Státu řešícími tento problém;

(b) Stát neprovedl žádné komplexní studie o tomto problému;

(c) neexistuje koordinovaný systém spolupráce mezi orgány, institucemi, organizacemi a odborníky zabývajícími se tímto problémem;

(d) existují nedostatky v zajišťování dlouhodobého holistického systému psychosociální podpory pro oběti tohoto vykořisťování a zneužívání;

(e) Národní akční plány řešení tohoto problému jsou zaměřeny na odborníky a nejsou přiměřeně přístupné pro všechny děti, jejich rodiče, ani širokou veřejnost;

(f) Stát dosud neratifikoval Úmluvu Rady Evropy o ochraně dětí proti sexuálnímu vykořisťování a zneužívání.

**68. Výbor doporučuje Státu, aby:**

(a) vytvořil a zavedl standardizovaný systém shromažďování dat o dětech, jež byly sexuálně vykořisťovány anebo zneužívány, s cílem umožnit efektivní vzájemné srovnávání, analýzu a aplikaci těchto dat příslušnými sektory Státu, za účelem řešení tohoto problému;

(b) zajistil komplexní studie o tomto problému, s přihlédnutím mj. k výskytu sexuálního vykořisťování a zneužívání, jeho příčinám, typologii obětí a pachatelů, míře latentního výskytu a účinnosti přijímaných opatření;

(c) vytvořil koordinovaný systém spolupráce a výměny informací mezi orgány, institucemi, organizacemi a odborníky zabývajícími se tímto problémem;

**(d) posílil ve svém aktualizovaném Akčním plánu poskytování dlouhodobé holistické psychosociální podpory dětským obětem sexuálního zneužívání;**

**(e) zlepšil přístupnost a informovanost široké veřejnosti o Národním akčním plánu týkajícím se tohoto problému, zvláště děti a jejich rodičů;**

**(f) zajistil, prostřednictvím přiměřených právních ustanovení, postupů a předpisů, aby všechny dětské oběti anebo svědci zločinů, včetně dětských obětí zneužívání, domácího násilí, sexuálního a ekonomického vykořisťování, únosů a obchodování, měly skutečný přístup ke spravedlnosti a aby jim byla poskytována ochrana požadovaná Úmluvou, s přihlédnutím ke Směrnici OSN pro výkon justice v záležitostech týkajících se dětských obětí a svědků trestné činnosti (připojené k Usnesení Hospodářské a sociální rady č. 2005/20 ze dne 22. července 2005).**

### **Výkon justice pro mladistvé**

69. Zatímco Výbor bere na vědomí, že Stát přijal opatření za účelem zajištění dostupnosti sekcí trestních soudů zabývajících se zvláště dětmi do 18 let na celém svém území, je znepokojen tím, že:

(a) Většina soudců vykonávajících justici pro mladistvé nepodstoupila nezbytné školení pro jednání s dětmi, jež se ocitly v konfliktu se zákonem;

(b) Děti do 15 let nejsou považovány za trestně odpovědné, avšak mohou být umístěny před soudním řízením do ústavní péče i za malé přestupky, bez záruk spojených se standardním trestním řízením;

### **Pokud jde o děti ve věku 15 až 18 let, Výbor s politováním konstatuje, že:**

(c) Zbavení svobody není v praxi vyhrazeno jako poslední možnost, navzdory existenci alternativních opatření v soudním systému Státu;

(d) Děti nejsou vždy zadržovány odděleně od dospělých a za přijatelných podmínek, a pokud zůstanou v policejních stanicích během zatčení nebo detence před soudním procesem, jsou zadržovány za špatných podmínek.

70. Výbor vyzývá Stát, aby pokračoval v reformě justičního systému pro mladistvé v souladu s Úmluvou, zvláště články 37, 39 a 40, a v souladu s ostatními příslušnými normami, včetně Minimálních standardních pravidel OSN pro výkon soudnictví nad mládeží (Pekingská pravidla), Směrnice OSN pro prevenci kriminality mládeže (Riyadhská směrnice), Pravidel OSN k ochraně mladistvých zbavených osobní svobody (Havanská pravidla), Vídeňské směrnice o opatřeních pro děti v rámci trestněprávního systému; a Všeobecné připomínky/komentáře Výboru č. 10 (2007) k právům dítěte v rámci soudnictví pro mladistvé (CRC/C/GC/10). Výbor zvláště vyzývá Stát, aby:

(a) přijal nezbytná opatření za účelem zajištění toho, že soudci pro mladistvé a jiné osoby zabývající se dětmi v rámci soudního systému podstoupí příslušné školení o výkonu justice pro mladistvé (CRC/C/GC/10, 2007); a

(b) provedl legislativní úpravy nezbytné pro zajištění toho, aby děti do 15 let měly minimálně stejnou úroveň právních záruk, jež jsou spojeny se standardním trestním řízením;

(c) přijal veškerá nezbytná opatření za účelem zajištění toho, aby děti ve věku 15 až 18 let byly drženy v detenci pouze jako poslední možnost, za velmi vážné trestné činy a po co nejkratší dobu, a aby neumísťoval děti podezřelé ze spáchání trestného činu do ústavní péče a řádně zvážil jiná opatření, jež nevyžadují zbavení dítěte osobní svobody;

(d) přijal veškerá nezbytná opatření za účelem zajištění toho, že pokud dojde k zatčení nebo detenci před procesem, bude tak činěno v souladu se zákonem a při respektování práv dítěte vyplývajících z Úmluvy, a že děti budou zadržovány po co nejkratší dobu a odděleně od dospělých;

Výbor doporučuje Státu, aby při realizaci shora uvedených doporučení využíval nástrojů technické pomoci vytvářených Meziřezortním výborem OSN pro soudnictví pro mladistvé a jeho členy, jež zahrnují UNODC, UNICEF, OHCHR a nevládní organizace, a aby požádal členy tohoto výboru o technickou pomoc v oblasti soudnictví pro mladistvé.

## H. Ratifikace mezinárodních instrumentů týkajících se lidských práv

71. Výbor vyzývá Stát, aby ratifikoval Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte týkající se prodeje dětí, dětské prostituce a dětské pornografie. Výbor rovněž doporučuje Státu, aby zvážil ratifikaci Mezinárodní úmluvy o ochraně práv všech migrujících pracovníků a jejich rodinných příslušníků (1990) a Opčního protokolu k Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením (2006), za účelem dalšího posílení naplňování práv dítěte.

## I. Spolupráce s regionálními a mezinárodními orgány

72. Výbor doporučuje Státu, aby spolupracoval s Radou Evropy na realizaci Úmluvy a jakýchkoli jiných instrumentů týkajících se lidských práv, jak v ČR, tak v členských státech Rady Evropy.

## J. Následný postup a šíření informací

### Následný postup

73. Výbor doporučuje Státu, aby přijal veškerá nezbytná opatření za účelem úplné realizace těchto doporučení, *mj.* aby je zaslal hlavě Státu, Nejvyššímu soudu, Parlamentu, příslušným ministerstvům a místním orgánům k řádnému zvážení a dalším opatřením.

### Šíření informací

74. Výbor dále doporučuje, aby široké veřejnosti byla k dispozici v jazycích země konsolidovaná třetí a čtvrtá pravidelná zpráva a písemné odpovědi předložené Státem a související doporučení (Závěrečné připomínky a doporučení), které přijal, včetně (avšak

**nikoli výlučně) prostřednictvím Internetu, organizací občanské společnosti, organizací mládeže, profesionálních organizací a dětí, za účelem vyvolání debaty a informovanosti o Úmluvě, její realizaci a monitoringu.**

#### **K. Příští zpráva**

75. Výbor vyzývá Stát, aby předložil svou konsolidovanou pátou a šestou pravidelnou zprávu do 30. června 2018. Výbor upozorňuje na svou směrnici o sestavování zpráv podle harmonizované smlouvy přijatou dne 1. října 2010 (CRC/C/58/Rev.2) a připomíná Státu, že budoucí zprávy musí být v souladu s touto směrnicí a nesmí přesáhnout 60 stran. Výbor vyzývá Stát, aby předložil svou zprávu v souladu s touto směrnicí. V případě, že bude předložena zpráva přesahující limit počtu stran, Stát bude požádán, aby ji přezkoumal a předložil znovu, v souladu s touto směrnicí. Výbor upozorňuje Stát, že pokud není schopen přezkoumat a znovu předložit zprávu, nelze zaručit překlad této zprávy pro účely jejího přezkoumání smluvním orgánem.

76. Výbor rovněž vyzývá Stát, aby předložil aktualizovaný základní dokument v souladu s požadavky na běžné základní dokumenty uvedenými v harmonizované směrnicí o sestavování zpráv, schválené pátou mezivýborovou schůzí smluvních orgánů pro lidská práva konanou v červnu 2006 (HRI/MC/2006/3). Zpráva podle smlouvy a aktualizovaný základní dokument společně tvoří harmonizovaný závazek vykazování podle Úmluvy.

---